

Kvinnofridsplan

Laxå kommun

Antagen av kommunfullmäktige 7 maj 2008, § 57.

1. Inledning

I regeringens proposition 2006/07:38 Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor framkommer att kvinnomisshandel är ett folkhälsoproblem, ett jämställdhetsproblem, ett socialt problem. Kvinnor med psykiska funktionshinder, utländsk härkomst och missbruk har det särskilt svårt. Kvinnor med funktionshinder är mer utsatta än andra. Antalet övergrepp stiger med ökande ålder. Barn i familjer där våld förekommer är utsatta och våld förekommer också bland unga.

Enligt Amnesty (2005) varierade kommunernas bidrag till kvinnojoursverksamhet mellan 4 öre och 40 kr/invånare och år. Genomsnittet för kommunerna var 4.93 kr. 2006 gav Laxå kommun ca 4 kr/invånare till kvinnojouren i Karlskoga.

Metod

Kvinnofridsplanen i Laxå har utarbetats av en grupp bestående av socialsekreterare Lenita Birath, barnmorska Stina Grissemann-Råberg, LSS-handläggare Sandra Hiding, undersköterska Carina Holmberg, undersköterska Annika Jalakas, psykiatrisamordnare Eva Johansson, assistent Madelene Larsson, IFO-chef Tarja Nordling, undersköterska Karin Ohlsson, specialpedagog Carina Persson, kurator Britt Rosén med Tarja Nordling som sammankallande och huvudsekreterare. Under en egen rubrik "Åtgärder" framkommer åtgärder som behöver vidtas inom olika kommunala sektorer.

Gruppen har träffats 070503, 070609, 070828 med närpolisgruppchef Peter Samuelsson, 070906 med länsamordnare Lilian Iwarsson Sporrang, 071106, 071126 och 071212. 071003 hölls en föreläsning i Laxå av fil dr Kerstin Färm om våld mot funktionshindrade där bla arbetsterapeuter, demenssköterska och psykiatripersonal deltog. En kort blänkare gavs till områdescheferna 071106 av Lilian Iwarsson Sporrang. Ansökan gjordes till länsstyrelsen om 173 tkr till utbildning av personal och politiker samt för förebyggande arbete i skolan inför arbetet med kvinnofridsplanen. Ansökan avslogs.

2. Mål

Mål för kommunens arbete

Det slutliga målet är att våldet mot kvinnor upphör.

Det långsiktiga målet är att våldet mot kvinnor minskar.

Det kortsiktiga målet är att utsatta kvinnor och barn får det stöd och den hjälp de behöver.

Mål med kvinnofridsplanen

Att synliggöra våldet mot kvinnor hos allmänhet, politiker och personal.

Att underlätta för utsatta att söka stöd.

Att förbättra stödet till utsatta.

Att skapa rutiner där sådana saknas.

Att öka samverkan mellan olika myndigheter.

3. Vad är våld mot kvinnor

Enligt BRÅ (2002) används begreppet ”våld mot kvinnor” som ett samlingsbegrepp avseende fysisk och psykisk misshandel, sexualbrott, hot och ofredande. Enligt Holmberg & Enander (2004, i FOU Västmanland 2005) utgår våld mot kvinnor från mannens maktutövning mot kvinnan, som tar sig olika uttryck. *Aktivt psykiskt våld* är t ex verbala kränkningar, försök till isolering, försättande i ekonomiskt beroende, förstörelse av viktiga ägodelar, emotionell utpressning, skamning (skämma ut inför andra), använda barnen som budbärare i emotionell utpressning, hota med att ta barnen. *Passivt fysiskt våld* är t ex att hindra kvinnan från att få tillgång till sjukvård. *Aktivt fysiskt våld* är allt från knuff till knivhugg. *Sexuellt våld* är t ex att kvinnan tvingas att titta på porrfilm, att mannen vill ha samlag efter misshandel och kvinnan vågar inte neka av rädsla för mer våld. Det vanligaste våldet är knytnävsslag, stryptag och sparkar åtföljda av kränkande uttalanden (Metell m fl 2002). *Ofrivillig sex* är en typ av våld.

4. Förekomst av våld mot kvinnor

I FOU-Västmanlands undersökning (2005) visade det sig att det våld kvinnor uppgav sig vara utsatta för i stort sett var okänt för personal de kommit i kontakt på vårdcentralen. Kvinnorna sa att så länge det finns en ”överenskommelse” mellan henne och mannen är det fullt möjligt att hålla våldet dolt.

I SCBs levnadsförhållandeundersökningar, sk ULF, bedöms antalet misshandelsfall vara 14 gånger högre än antalet polisanmälda fall (region Halland 2005). I Laxå anmäldes 18 fall av misshandel mot kvinna varav 13 inomhus 2006. I tretton fall kände offer och förövare varandra.

I en enkätundersökning (Lundgren m fl 2001) med 6 926 svarande kvinnor 18-64 år uppges 46 % att de har utsatts för våld av någon man efter 15-årsdagen, 12 % det senaste året. 25 % uppges att de utsatts för fysiskt våld, 5 % det senaste året. 34 % uppges att de utsatts för sexuellt våld, 7 % det senaste året. Kvinnor med inkomst under 5 000 kr respektive över 20 000 kr/månad rapporterar om mest våld, 48 % respektive 50 %. En tredjedel av kvinnorna som har eller har haft en våldsamt make/sambo har sökt hjälp, vanligast hos sjukvården. 35 % av de våldsutsatta kvinnorna har vid den senaste våldshändelsen utsatts i sitt eget hem. 88 % av kvinnorna som utsatts för hot är också utsatta för fysiskt våld. 51 % av de hotade kvinnorna är också utsatta för sexuellt våld. Det sexuella våldet anmäls i lägst grad, 8 %.

Av de kvinnor som uppges att de utsatts för våld av sin nuvarande make/sambo har 82 % en man som är född i Sverige. De flesta männen är löntagare, 65 %. Andelen med universitetsexamen är 23 %. De våldsutövande männen dricker, enligt kvinnorna, alkohol 1-2 gånger/vecka, 28 %, eller någon gång i månaden, 31 %, inte alls 7 %.

17 % av de våldsutsatta kvinnorna i Lundgren m fl (2001) uppges att de som en direkt följd av våldet har svårigheter i arbetet eller studierna. 13 % av de löntagande kvinnorna uppges att de utsatts för sexuella trakasserier det senaste året. Laxå kommun hade 408 tills vidareanställda kvinnor 071031. Om 12 % av dem det senaste året blivit utsatta för våld är det 49 kvinnor. Ungefär 17 kvinnor årligen dödas av män de har eller har haft en nära relation till, i 40 % av fallen i samband med en separation (BRÅ 2007). Brottplatsen är i 80 % offrets eller gärningsmannens hem. 40 % av förövarna var tidigare ostraffade. 60 % var nyktra vid brottstillfället och 90 % hade en psykisk problematik.

Funktionshindrade

Funktionshindrade personer är mer utsatta för våld än andra personer (Färm 2007). Det gäller funktionshindrade barn i förhållande till andra barn, funktionshindrade kvinnor i förhållande till andra kvinnor. Funktionshindrade är beroende och de kan inte fly. De vet inte vem de kan vända sig till eller att det de blir utsatta för är ett brott. Förövarna kommer i stor utsträckning från de personer den utsatta är beroende av: familj, släkt, vänner, färdtjänst, boendepersonal, personal på daglig verksamhet. Överfall är inte så vanligt.

Intervjuad personal definierade inte missförhållandena hos målgruppen som brott, t ex att de blivit av med pengar av andra brukare eller personal. Det sågs som brister i rutinerna (som förbättrades) men inte som brott. De kunde säga att "det brustit" för någon personal som klippt till en brukare. Sexuella övergrepp, misshandel av sambo, stöld av god man polisanmälades inte. Det senare anmälades till överförmyndaren som inte heller polisanmälde utan ansåg att det räckte med att pengarna betalades tillbaka så att brukaren inte led ekonomisk skada (Färm 2007).

Enligt Handus (2007) undersökning uppger

- 1 av 5 kvinnor med lindrig eller måttlig utvecklingsstörning att de är oroliga för vad personal ska göra med dem
- varannan är orolig för vad färdtjänst- och taxipersonal ska göra med dem
- 42 % uppger att de tänkt ta sitt liv på grund av övergrepp de utsatts för
- 18 % uppger att försökt ta sitt liv på grund av övergrepp de utsatts för
- 1 av 3 har varit utsatta för våld efter att de fyllt 15 år
- 6 av 10 har varit utsatta för sexuella trakasserier
- 43 % har utsatts för sexuella övergrepp

Eftersom personal inte nog uppmärksammar hur vanligt det är ökar risken för övergrepp ytterligare. I 7 % var förövare boendepersonal, i 9 % hemtjänstpersonal, i 3 % färdtjänstpersonal. De mest utsatta grupperna är ungdomar med funktionshinder, unga tjejer med lindrig utvecklingsstörning och kvinnor med missbruk och psykiatrisk problematik (som ofta lever under prostitutionsliknande förhållanden). Den som är utsatt för brott måste förstå att den är utsatt för brott. Funktionshindrade tar ofta tillbaka anmälan eftersom förövaren tillhör de allra viktigaste personerna för brukarna. Personal som handlar till brukare handlar också till sig själva, för brukarnas pengar. För liten personalomsättning kan vara ett problem – man överser med övergreppen, som har blivit tradition (Färm 2007).

Äldre kvinnor

Enligt Brottsoffermyndighetens undersökning (2001) hade 16 % av kvinnorna utsatts för våld efter fyllda 65 år. Vid fysiskt våld var förövaren i tre fall av fyra en man. Andelen övergrepp ökade med stigande ålder, liksom vid funktionshinder och sjukdom. Äldre och funktionshindrade kvinnor utsätts förutom direkt våld också för bristande omsorg, ovilja att hjälpa till med myndighets- och sjukvårdskontakter, hot om än mer försämrade omsorg, stöld av tillgångar (Socialstyrelsen 2004).

Barn/studerande

Studerande kvinnor, oavsett ålder, är den grupp som oftast utsatts för sexuella trakasserier, 34 % (Lundgren m fl, 2001). Enligt olika beräkningar finns det i Sverige 85-190 000 barn som upplever våld i sitt hem. Vid en svensk undersökning av 122 barn som upplevt grovt våld hemma hade 69 % av barnen närvarat vid misshandeln.

54 % av kvinnorna som utsatts för våld av tidigare make/sambo uppger att barnen varit vittne till våldet, 21 % att barnen utsatts för fysiskt våld och 2 % att barnen utsatts för sexuella övergrepp (Lundgren m fl 2001). I BRÅ (2000 s 31) skrivs ”ju högre utbildning gärningsmannen har desto oftare förekommer fler offer i familjen”.

Av 394 undersökta barn på danska kriscentre uppgav 85 % att de varit i det rum där misshandeln av mamman skett. 13 % hade varit i rummet bredvid och hörde vad som hände. Sex av femtom flickor och åtta av tjugo pojkar i förskoleåldern uppgav att de själva utsattes för slag eller kastats mot möbler och väggar, ofta samtidigt som mamman misshandlades. (Metell m fl 2002). Fjorton av femton intervjuade tonåringar som varit med om våld i hemmet ansåg sig veta att pappa eller styvpappa när som helst kunde döda dem eller hela familjen. När tonåringarna själva inleder förhållanden blir hälften av flickorna slagna av sina pojkvänner och hälften av pojkarna slår sina flickvänner. De som inte för över sina familjemönster har lärt sig att bemästra situationen t ex med hjälp av goda relationer utanför familjen (aa).

För att barn ska vilja bryta tystnaden om våld måste det finnas ett tillfälle att berätta, barnen måste se ett syfte med att berätta och de måste se en förbindelse mellan sig själva och andra (Eriksson 2007).

Gravida

Av 207 intervjuade gravida kvinnor med svenska män uppgav 24,5 % att de det senaste året varit utsatta för våld (Metell m fl 2002).

5. Att vara kvinna i Laxå, kommunen som arbetsgivare

Kommunen har ett brottsförebyggande råd, BRÅ där politiker, tjänstemän och frivilligorganisationer ingår.

Svenska kommunaltjänstemannaförbundet, SKTF, och Svenska kommunalarbetareförbundet, SKAF erbjuder medlemmar som har deras hemförsäkring högst 10 timmar kristerapi vid kvinnovåld. Våldet behöver inte vara polisanmält för att försäkringen ska falla ut. SKAF har hållit utbildning om kvinnovåld för skyddsombud.

Ansvar

Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver.

Kommunen har delansvar för det brottsförebyggande arbetet i kommunen.

Kommunen som arbetsgivare har ansvar för ett aktivt arbete mot sexuella trakasserier mot de anställda.

Kommunen har ett rehabiliteringsansvar för sina anställda.

Nuläge

I kommunen finns en jämställdhetspolicy. En ny är under upparbetande. I den gamla står inget om våld mot kvinnor, men väl om sexuella trakasserier på arbetet.

En utbildningsdag om skyddade personuppgifter hölls 2006.

6. Särskilt utsatta grupper

I kommunen är det hemtjänsten och den övriga äldreården, kommunpsykiatri och handikappomsorgen som har vardaglig kontakt med särskilt utsatta grupper. Framför allt skolan kan komma i kontakt med flickor från patriarkala familjer och Individ- och familjeomsorgen med missbrukande kvinnor.

Ansvar

Ansvar för stöd, information och avlastning till anhöriga och stöd till funktionshindrade har äldreomsorgen, handikappomsorgen och kommunpsykiatri. Ansvar för att missbrukande kvinnor får hjälp ur missbruket ligger på Individ- och familjeomsorgen. Särskilt skolan har ansvar för att upptäcka flickor som behöver stöd för att de kommer från patriarkala familjer.

Nuläge

Landstingspsykiatri har börjat arbeta med frågan efter påtalande från kommunpsykiatri. Hemtjänsten får kort information när en våldshändelse inträffat hos en brukare. Inom psykiatri diskuteras i personalgruppen om hur man ska skydda brukare.

7. Barn- och utbildningsnämnden

Ansvar

Verksamheten ska utgå från att alla barn och ungdomar har samma värde oavsett kön och de ska skyddas från diskriminering. Att ha med det i det dagliga arbetet redan i tidiga åldrar är påbörjat läsåret 07/08. I årskurserna 1-6 håller klasslärare eller specialpedagog i flick- respektive pojkgrupper i olika situationer.

Nuläge

Specialpedagog har fått viss utbildning om kvinnovåld, inte lärare. En tjejgrupp för intresserade tjejer på högstadiet finns varje läsår. Samarbete med mödravården finns. Självförtroendet att våga säga nej och bli respekterad för det behöver arbetas vidare med.

8. Individ- och familjeomsorgen

Kvinnorna i FOU-Västmanlands undersökning (2005) uppger att det varit svårt att få stöd runt barnen, för att socialtjänsten inledde utredningar om barnens situation. Då tappade kvinnorna kontrollen över situationen, fokus riktades bort från kvinnan och socialtjänsten trodde mer på männen än på dem. Rädsla för att socialtjänsten ska ta barnen har varit ett skäl för kvinnorna att inte polisanmäla männen. När de väl gjort det har socialtjänsten inlett utredning om barnens situation. Socialtjänsten har involverat männen (barnens fäder) på en gång och sedan har mannen kunnat manipulera socialtjänsten genom att vara värtalig och engagerad medan kvinnan hotats till tystnad (av männen).

I en undersökning (Eriksson 2007) uttrycker familjerättssekreterare om barn som uppger att de vill träffa sin våldsutövande pappa, att de ger ett genuint svar. Barn som uppger att de inte vill träffa sin våldsutövande pappa ses som påverkade av mamman.

Enligt den tillsyn Länsstyrelsen i Örebro län gjorde 2006 bör rutinerna för registrering av ärenden förbättras, personalen behöver lära sig att se signaler för att våga fråga och socialtjänsten behöver förbättra informationen om vilken hjälp kvinnorna kan få. Se över hemsidan, gör en broschyr. Länsstyrelsen anser att det är en svaghet att egna omhändertagandemöjligheter saknas i de flesta kommuner, att barnen i familjen alltid ska ges möjlighet att komma till tals och att nämnden ska ta ställning till om utredning om barnens situation ska inledas, samt att barn i familjer med våld ska erbjudas insatser.

Under 2007 och 2008 kommer länsstyrelserna att särskilt granska (SKL 07:36)

- Hur socialtjänsten handlägger, utreder, fattar biståndsbeslut och tillgodoser behovet av stöd och hjälp i ärenden som rör våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld.
- Hur socialtjänsten beaktar förekomsten av våld när de handlägger och utreder ärenden om vårdnad boende och umgänge , och hur barnperspektivet beaktas i arbetet.
- Hur socialtjänsten arbetar med uppföljning och kvalitetsutveckling av verksamheten och om socialtjänstens dokumentation uppfyller de krav som kan ställas på sådan.
- Hur socialtjänsten samverkar, dels inom och mellan kommuner, dels med övriga berörda myndigheter och ideella organisationer.

Socialstyrelsen och länsstyrelserna ska senast 1 december 2009 ta fram ett nationellt bedömningsinstrument som kan användas för att systematiskt kunna bedöma kvinnans respektive barnens situation och behov av insatser. Socialstyrelsen ska till samma datum också sprida information om befintliga insatser och tillgänglig kunskap om män som utövar våld.

Hur arbetar Individ- och familjeomsorgen, IFO

Rådgivning inom socialtjänsten kan ges anonymt. Stöd och andra insatser, som t ex ekonomiskt bistånd och boende på kvinnohus, behovsprövas och dokumenteras. Inbokade besökstider är det bästa men möjlighet finns till akut stöd och akuta insatser. Vid akuta ärenden utanför kontorstid nås socialtjänsten via polisen i Örebro län.

I gruppverksamheten för barn förs inga anteckningar. Socialtjänsten har möjlighet att göra förebyggande arbete på skolor om våld mot kvinnor. När socialtjänsten får veta något som kan innebära att barn behöver insatser från socialtjänsten måste utredning av barnets behov inledas. En utredning ska inte göras större än nödvändigt och handla om det särskilda stödbehovet. Socialtjänsten ska när det gäller våld mot kvinnor samverka med polis, skola hälso- och sjukvård och frivilligorganisationer (prop 2006/07:38).

Ansvar

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för att kvinnor som utsatts för våld i sitt hem får stöd och hjälp att förändra sin situation och att deras barn får stöd. Det kan vara ekonomisk och praktisk hjälp, familjerättsliga frågor, skyddat boende.

Riskbedömning och säkerhetsplan, stöd vid polisanmälan.

Nuläge

Personalen har fått flera endagsföreläsningar om hur det ser ut, hur våga fråga, bemötande. Även om hedersrelaterat våld.

Det finns en verksamhet för barn i familjer där våld förekommer. Skolklasser får information om verksamheten i den mån skolan samtycker. Yrkesverksamma såsom BVC och socialsekreterare får information och den finns beskriven på kommunens hemsida.

9. Vårdcentralen och Örebro läns landsting

Risken för depression är tio gånger större för kvinnor som utsatts för våld. Nästan hälften av de våldsutsatta kvinnorna uppfyller kriterierna för PTSD, posttraumatiskt stressyndrom, känslomässig avtrubbning, tillbakadragande, mardrömmar, ångest, ökad vaksamhet, självförebåelser, försämrad självkänsla, irritabilitet, koncentrationssvårigheter (Houskamp&Foy, ref i Socialstyrelsen 2004).

Ansvar

Att främja hälsa, förebygga ohälsa, ge adekvat medicinsk och psykosocial behandling, t ex samtalskontakt. Dokumentera skador, rättsintyg.

Nuläge

Örebro läns landsting har riktlinjer för omhändertagande av våldsutsatta kvinnor, våldtäktsfall och misstänkt sexuellt övergrepp mot mindreårig. I riktlinjerna gällande våldsutsatta kvinnor står om landstingets uppdrag, bemötande, dokumentation, anmälningsskyldighet mm.

Personalen har ett papper framme där kontaktuppgifter till olika myndigheter finns.

Alla gravida kvinnor tillfrågas om de utsatts för våld, vid ensamt besök på mödravården.

Operation Kvinnofrids broschyr "De värsta ären sitter på insidan" med telefonnummer till socialtjänst, brottsofferjour, kvinnohus och polis finns tillgängliga på mödravården och övriga vårdcentralen. Kvinnoväld diskuteras inte på föräldrautbildningen då oftast båda föräldrarna är med, däremot diskuteras relationer mellan nyblivna föräldrar.

I länet finns en verksamhet för misshandlande män, Manfred.

De som besöker ungdomsmottagningen har tillgång till broschyren "När kärlek gör ont" som vänder sig till unga flickor som kan vara utsatta för våld från sina pojkvänner.

Personalen får någon utbildningsdag per år, har fått om att våga fråga.

10. Rättsväsendet

Intervjuade kvinnor (FOU- Västmanland 2005) uppger att det är viktigt för dem att veta varför polisen ställer de frågor de gör för att inte känna sig kränkta eller ifrågasatta. Någon av kvinnorna upplevde sig inte trodd alls, då hennes man var respekterad på orten.

Enligt Rikspolisstyrelsen (2001) är en av polisens viktigaste uppgifter till brottsoffer, förutom fysiskt skydd och hjälp vid akut fara, att ge relevant, tillförlitlig, begriplig och kontinuerlig information. Det gäller vilka myndigheter och organisationer som kan lämna stöd och hjälp, vilka ersättningsmöjligheter som kan bli aktuella, hur rättsprocessen går till och vilka krav som kan ställas på offret i densamma. Information kan inte skickas hem till en våldsutsatt kvinna. Polisen har ansvar för att skydda offret även om tvångsmedel inte används mot förövaren.

Hur polisen arbetar

Den utsatta behöver inte själv kontakta polisen. Om det är akut – ring 112 och begär polisen (kommer då till LKC, länskommunikationscentralen). Om bråket över, eller om du kommer på att du kanske borde ha ringt – ring 019-15 60 00. Det bästa är att besöka en polisstation, då får man tala med en polis. Även om man ringer dagen efter gör polisen en kontroll på plats av vad som skett. Med en polisanmälan kan polisen göra husrannsakan eller personell husrannsakan (eftersök av person som antas vara oförmögen att söka hjälp), oavsett samtycke.

Målsägare är den som är utsatt, anmälare kan vara helt annan. Kvinnofridsbrott högprioriterade och polisen har särskilda rutiner för det. Man är alltid två. Den ena tar sig an den misstänkte, den andra kvinnan. Man sårar dem och frågar om vad som hänt. Om den misstänkte vägrar att prata kan den medtagas till polisstationen för förhör. Det är viktigt att höra och se den utsatta. Den misstänkte kan gripas på plats av polisman, eller genom ”envars-gripande”. Beslut om anhållan görs av åklagare, om häktning av tingsrätt. Envars-gripande kan göras om brottet kan leda till fängelse. Om någon blir gripen ska polisen kontakta åklagare direkt och hålla förhör om vad den gripne är misstänkt för och dennes inställning.

Inledande förhör med kvinnan hålls på plats och i regel ett fördjupat på polisstationen. Kvinnorna har en benägenhet att börja prata om mannen förts bort. Det inledande förhöret spelas in på video, utrustning finns alltid i polisbilen. Kvinnan tillfrågas om hon vill följa med till USÖ för rättsintyg. De flesta vill det. På USÖ slipper man sitta i väntrummet med andra patienter. Polisen står för transport både dit och hem. Rättsintyget skickas till utredaren och är en del av bevisen. Om det finns barn med kontaktas socialtjänsten, eller om kvinnan vill det en anhörig. Telefontolk kan då användas.

Anmälan kan inte tas tillbaka, men kvinnan kan vägra medverka. Utredningen läggs då ner men mannen är fortfarande misstänkt. Om det finns mycket bevis överlämnas ärendet till förundersökningsledare (åklagare) som kan driva det vidare men det görs sällan. Brotten kan bli häktad för: misshandel, ofredande, olaga intrång, olaga hot, olaga tvång, sexualbrott, övergrepp i rättsak.

Utredaren (kriminalpolis) sammanställer vittnesmål, rättsintyg mm. Har underhandskontakt med åklagare, som beslutar om åtal eller avskrivning. Under utredningstiden finns den misstänkte i misstankeregistret. Efter laga kraftvunnen dom i belastningsregistret, i fem år om inget nytt inträffar. Om den misstänkte är polis görs utredningen av poliser i annat län, och man kan bli av med arbetet.

Det är viktigt att få utsatta kvinnor att anmäla så att polisen får verktyg att agera. Målsägare eller den misstänkte kan inte åtalas för mened. Det kan vittnet. Vittnet kan bli hämtad till rättegång eller få betala vite 2000 kr om uteblir. Förhandlingen i tingsrätten kan vid grövre brott ske inom stängda dörrar, särskilt vid sexualbrott, beslutas av rätten. Rätten kan förordna så att den åtalade inte är med vid förhöret av kvinnan. Vid upprepad brottslighet kan dömas till grov kvinnofridskränkning.

Skyddsåtgärder

Om kvinnan riskeras att utsättas för fortsatt hot och våld kan hon ansöka om besöksförbud hos polisen. Det beslutas av åklagare och innebär att mannen förbjuds att besöka, kontakta eller följa efter den utsatta. Besöksförbud kan gälla det gemensamma hemmet och man får inte ta kontakt via annan person. Mannen behöver inte vara dömd.

Polisen kan besluta om att den utsatta får ett direktnummer som möjliggör snabb kontakt med polisen och där polisen då har uppgifter om förövaren.

Målsägandebiträde, en juridiskt kunnig person vanligen en advokat, kan man få vid brott mot liv och hälsa som kan leda till fängelsestraff, sexualbrott och brott mot frihet och frid som kan ge fängelsestraff. Åklagaren ansöker hos tingsrätten. Kvinnan kan också ha med sig en stödperson vid rättegången.

Sekretessmarkering beslutas av skattemyndigheten och innebär att skattemyndigheten gör en prövning innan den lämnar ut uppgifter. 8900 personer har sekretessmarkering, gäller högst två år.

Kvarskrivning innebär att man blir kvarskriven på den gamla orten. Som adress används adressen till skattekontoret där en handläggare vidarebefordrar posten. Den nya adressen finns inte hos några andra myndigheter, vilket kan innebära svårigheter att få sjukvård, skolgång, bostadsbidrag, rösträtt. 770 personer är kvarskrivna. Gäller högst tre år.

Ny identitet, fingerade personuppgifter utreds av Rikspolisstyrelsen och beslutas av Stockholms tingsrätt. Aktuellt för ca 30 personer och kan vara tidsbegränsat.

Ansvar

Att förebygga, förhindra och utreda brott.

Att lämna skydd och information till brottsoffer

Nuläge

Polisen i Örebro län har en handlingsplan för arbetet mot brott i nära relationer. Där framkommer vad polisman på plats ska göra, vakthavande befäl och vad som ska göras av utredande rotel. Polisen har en handlingsplan för arbetet med brottsoffer, man lämnar muntlig och skriftlig information till dem.

11. Frivilligorganisationer

Kvinnohuset i Karlskoga/Degerfors erbjuder stöd och hjälp, skyddat boende för misshandlade kvinnor och deras barn, stödsamtal, rådgivning per telefon. På fredagar 11-13 kan man chatta med kvinnohuset på adress ungdom_idag@hotmail.com

Kvinnohuset i Örebro stöttar och hjälper fysiskt och psykiskt misshandlade kvinnor och deras barn genom rådgivande samtal per telefon, självhjälpgrupper, skyddat boende.

Brottsofferjouren i Sydnärke hjälper brottsoffer med medmänskligt stöd, praktiska frågor, information.

Kyrkorna i Laxå kommun kan hjälpa till med mänskligt stöd och samtal under tystnadsplikt.

13. Åtgärder

Identifierade behov

Mål för kommunens arbete för allmänheten, mot kvinnovåld.

Mål för kommunen som arbetsgivare när det gäller kvinnovåld.

Rutiner för hur man hanterar skyddade personuppgifter behövs i hela kommunen.

Kort checklista till anställda och allmänhet om hur man vågar fråga t ex arbetskamrater.

Lyfta kunskapen om att misshandel inte bara förekommer i "struliga familjer" och att det finns hjälp att få.

Information till chefer och anställda om vilken hjälp som finns att få.

Att det finns en expertgrupp att fråga.

Info till utsatta kvinnor på bibliotek, skolor, vårdcentral, apotek, socialkontor, polisen.

All personal får minst en utbildningsdag om kvinnovåld per mandatperiod.

Kvinnovåld uppmärksammas i alla arbetsgrupper minst en gång per år.

Alla politiker får en minst en utbildningsdag om kvinnovåld per mandatperiod.

Lista med aktuella telefonnummer, e-postadresser, websidor att hänvisa till.

Riktlinjer för hur man ska agera om brukare blir utsatta för brott, känd av brukarna.

Diskutera i arbetsgrupperna hur man ska agera, tex hur man berättar för vuxna barn att mamma blir slagen.

Det finns utbildningsmaterial för barn om vad andra får göra med dem, t ex att en del klappar på kinden är behagliga medan andra inte är det, som kan användas för utvecklingsstörda.

Att landstingspsykiatri kan frågan så att man kan fråga dem specifikt för psykiskt funktionshindre.

Se över rutiner för familjerätt: faderskap, avtal, adoption, utredningar, samarbetsamtal.

Ställ som rutin frågan till alla kvinnor, där så möjligt.

Se över dokumentation om våld i barnvårdsutredningar.

Se över rutiner om barnperspektiv, samtliga.

Se över förhandsbedömningar barn, alltid pröva om barnvårdsutredning ska inledas.

Checklista vid våldsärenden, inkl skyddat boende, om det är bråttom en natt, helg.

Mer information till personal i andra verksamheter och barn om gruppen för barn.

Att stärka tjejers självförtroende - att våga säga nej och att stå upp för sig.

Personalen behöver kunskap om att våga fråga, och när det gäller små barn att våga agera/gå vidare.

Att alla ungdomar, i 8an/9an får mer information.

Att ge barn och ungdomar möjlighet att diskutera värderingar och attityder.

Rutin på/om hur polisen skriver om barn som bevittnat våld?

Hjälp, stöd och info till unga tjejer och killar på ungdomsmottagningen.

För tidig upptäckt

- Återkommande enkät, anonymt och frivilligt, till all kommunpersonal – för att lyfta upp frågan och mäta omfattningen. 2009
- Fråga om våld/kränkning ställs rutinmässigt till kvinnor av biståndsbedömare inom LSS och äldreomsorg, där så möjligt. 2008
- Fråga om våld/kränkning ställs rutinmässigt till kvinnor vid Individ- och familjeomsorgen, där så möjligt. 2008
- Fråga om våld/kränkning ställs rutinmässigt av skolkurator på högstadiet. 2008
- Statistisk om antal kvinnovåldsärenden socialtjänst, skola och personalkontor. 2010
- Kort checklista till alla anställda om hur man kan fråga arbetskamrater. 2009
- Ge IFO i uppdrag att se över sina rutiner om barn, familjerätt. 2008
- Informationsbroschyr + hemsida från IFO om vart man kan vända sig. 2008
- Film i arbetsgrupper, för chefer, politiker. 2008-

Stöd till utsatta

- För anställda – erbjud samtalskontakt på företagshälsovård (eller annat). 2009
- Ge administrationen i uppdrag att utarbeta en kommungemensam rutin för skyddade personuppgifter. 2008
- Kommunala aktörer ska ha en aktuell lista med telefonnummer, e-postadresser, websidor att titta i och hänvisa till, ansvar IFO. 2008
- En expertgrupp av olika yrkeskategorier, som man kan vända sig till, t ex någon från skolans stödteam, socialsekreterare, vårdpersonal inom hemtjänst. 2009-
- Skriva in i t ex jämställdhetsplan att kvinnovåld tas upp i arbetsgrupp årligen/annat intervall
- Riktlinje för hur agera när brukare utsatta för brott, ansvar psykiatri, LSS, hemtjänst. Skriv in hur man informera anhöriga. 2008
- Ge IFO i uppdrag att skapa rutin för agerandet vid våld mot kvinnor. 2008

Förebyggande

- Ge skolan i uppdrag att leta fram material om hur man lär barn att värja sig – vidare till LSS. 2009
- Ge skolan i uppdrag att ordna möjligheter för ungdomar att diskutera värderingar och attityder om kvinnlighet, manlighet. 2009-
- Ge ungdomar information om kvinnovåld, Skolan, VC och IFO. 2008-

Hur garantera skydd

Riskbedömningar

Utåtriktade aktiviteter, vad föreslå? Info/temadagar i skolan, artikel/återkommande artiklar i --

Insatser för våldsutövande män

Kartlägga relationen och våldet

Aktivt beslut om vilket stöd till kvinnohus

Kommunen

Temadagar om "vanlig" kvinnomisshandel och hedersrelaterat våld (t ex Maria Karlshamre)

14. Uppföljning

Kvinnofridsplanen i Laxå revideras i Kommunstyrelsen varje mandatperiod. Beslutade åtgärder följs upp årligen. Ansvarig är IFO-chef.

15. Aktuell lagstiftning

Socialtjänstens ansvar	<i>Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) 5 kap 11 §</i>
Information till offret om utskrivning, permissioner, rymning mm	<i>Lagen om kriminalvård i anstalt (1974:203) 2 kap 35 §</i>
Skyddad folkbokföring	<i>Sekretesslagen (1980:100) 7 kap 15 §</i> <i>Folkbokföringslagen ((1991:481) 16, 17 §§</i>
Fingerade personuppgifter	<i>Lagen om fingerade personuppgifter (1991:483) 1,2§</i>
Ändrande av barns namn	<i>Namnlagen (1982:670) 6 §</i>
Skydda barns vistelseort	<i>Sekretesslagen (1980:100) 14:4</i>
Besöksförbud	<i>Lagen om besöksförbud (1988:688) 22a§</i> <i>Lag om rättspsykiatrisk vård (1991:1129) 28 §</i> <i>Lag om verkställighet om slutna ungdomsvård (1998:603) 21 §</i>
Skydd för hotade mm	<i>Polislagen (1984:387) 2 §</i>
Samarbete	<i>Polislagen (1984:387) 3 §</i> <i>Socialtjänstlagen (2001:453)</i>
Uppgifter till andra myndigheter	<i>Sekretesslagen (1980:100) 14 kap 2 §</i>
Målsägarbiträde	<i>Lag om målsägarbiträde (1988:609)</i>
Stödperson	<i>Rättegångsbalken (1942:740) 20 kap 15 §</i>
Förhör i parts utevaro	<i>Rättegångsbalken (1942:740) 36 kap 18 §</i>
Brott mot liv och hälsa	<i>Brottsbalken (1962:700) 3 kap</i>
Brott mot frihet och frid	<i>Brottsbalken (1962:700) 4 kap</i>
Sexualbrott	<i>Brottsbalken (1962:700) 6 kap</i>
Övergrepp i rättssak	<i>Brottsbalken (1962:700) 17 kap 10 §</i>

16. Kontaktuppgifter

Brottsofferjouren i Sydnärke	Västra Storgatan 5 A	694 30 Hallsberg 0582-154 24
Karlskoga Lasarett		0586-660 00
Kvinnofridslinjen		020-50 50 50
texttelefon		020-21 22 23
Kvinnofridssamordnare, Lilian Ivarsson Sporrang		019-602 72 99
Kvinnohuset i Karlskoga/Degerfors	Baggängsvägen 1, Box 2008, 691 02 Karlskoga	Tele. 0586-395 00 Fax. 0586-55072

E-mail: kvinnohuset.kga@tele2.se

Kvinnohuset i Örebro	Nygatan 54, Örebro	019-14 41 99, Fax: 019-611 31 29
E-post: info@kvinnohuset-orebro.com		
Laxå vårdcentral		88 200
Polisen		114 14
RFSL, stödtelefon vid hot, våld		020-34 13 16
Socialtjänsten, IFO		47 31 91, 47 31 00
Svenska kyrkan, andra kyrkor?		
SOS		112
Universitetssjukhuset		019-602 10 00

Referenser

- Amnesty International*
- Arnell Ami, Ekbohm Inger*
- Brottsoffermyndigheten*
- Brottsoffermyndigheten*
- BRÅ*
- BRÅ*
- BRÅ*
- Eriksson, Maria red*
- FOU Västmanland*
Färm, Kerstin
Lundgren Eva, Heime, Gun,
Westerstrand Jenny,
Kalliokoski Anne-Marie
- Länsstyrelsen i Örebro län*
- Metell Barbro, Eriksson Maria,*
Isdal Per, Lyckner Birgitta,
Råkil Magnus
Proposition 2006/07:38
Region Halland
Rikspolisstyrelsen
- Socialstyrelsen*
- Sveriges Kommuner och Landsting*
- Utredningsinstitutet Handu*
- ”Har ej prioriterat frågan”, En undersökning om svenska kommuners arbete för att bekämpa mäns våld mot kvinnor
- ”och han språkade mamma...” möte med barn som bevittnar våld i sina familjer, Rädda Barnen, Stockholm 2006
- ”Ofriad? Våld mot äldre kvinnor och män – en omfångsundersökning i Umeå kommun 2001
- Kvinnofriad – att förstå bakgrunden till mäns våld mot kvinnor och dess effekter. Ett utbildningsmaterial för personal inom rättsväsendet, hälso- och sjukvården, socialtjänsten och kriminalvården, Umeå 2001
- Våld mot kvinnor i nära relationer- En kartläggning, BRÅ-rapport 2001:14, Stockholm 2001
- Barnmisshandel. En kartläggning av poisanmäld misshandel av små barn. BRÅ-rapport 2000:15
- Utvecklingen av dödligt våld i nära relationer, BRÅ-Rapport 2007:6
- Barn som upplever våld. Nordisk forskning och praktik, Gothia, Stockholm 2007
- Mäns våld mot kvinnor, PM 2005:1, Västerås 2001
- Föreläsning funktionshinder och våld i Laxå 071003
- Slagen dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige - en omfångsundersökning, Brottsoffermyndigheten, Uppsala Universitet 2001
- Socialtjänstens hantering av ärenden rörande våld mot kvinnor i Örebro län, Publ nr 2007:36, Örebro
- Barn som ser pappa slå, Gothia, 2002 Stockholm
- Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor
- Kvinnofriad i Halland, Kartläggning 2005, Halmstad
- Brottsoffer. En handledning för Polisens del i lokalsamhällets brottsofferstödande arbete. RPS Rapport 2001:1, Stockholm
- Våldsutsatta kvinnor. Ett utbildningsmaterial för socialtjänstens personal, Stockholm 2004
- Cirkulär 07:36 Regeringsbeslut som rör Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld
- Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning, Stockholm 2007
- Nationell handlingsplan mot våld i nära relationer, Delbetänkande av personsäkerhetsutredningen

Övrig litteratur

SOU 2002:71